

bjednika i dižu se zastave zemalja za prva tri plasirana natjecatelja, odn. za prve tri plasirane ekipe. Igre zatvara predsjednik CIO.

olimpijska strijela, sanjkanje: specijalne natjecateljske sanjke, izrađene u Njemačkoj DR; upotrebljavaju se i u drugim zemljama.

olimpijska štafeta, [1] međ. utrka s bakljom upaljenom u Olimpiji odakle je trkači prenose u grad održavanja Ol. Prva o.š. (20. VII — 1. VIII 1936) prešla je iz Grčke preko sedam zemalja do svog odredišta u Berlinu, prevalivši više od 3075 km. Tom prilikom o.š. su prenosili i jugosl. omladinci i omladinke. O.š. su po drugi puta nosili jugosl. omladinci i omladinke neposredno prije održavanja Ol 1972 u Münchenu. Tom prilikom prenošena je preko šest zemalja, a nosilo ju je 5758 trkača i trkačica. Naši omladinci su je preuzeli od rum. trkača u Vrhu, a predali je trkačima iz Mađarske, na granici sjev. od Subotice; [2] atletika: natjecanje u obliku štafetnog trčanja na dionice: 200 m, 200 m, 400 m i 800 m; održano je na Ol 1908 u Londonu.

olimpijska vatra, »vječni« plamen u ognjištu zgrade Pritaneje, u drevnoj Olimpiji. Od XI Ol, o.v. se prenosi olim. bakljom iz Olimpije na stadione, gdje gori za vrijeme održavanja Ol. Baklja se pali konkovnom lećom koja skuplja sunčeve zrake.

olimpijska zakletva, dio ceremonije otvaranja Ol; zaslužan sportska zemlje domaćina Ol, izabran od NOK, izriče o.z.: »Obecajem u ime natjecatelja da ćemo se na Ol boriti časno i poštujući propise natjecati se viteški za slavu sporta i čast naših ekipa«. Ovaj tekst o.z. objavljen je u olim. povelji 1964. Raniji tekst o.z. završavao je riječima »... natjecati se viteški za čast naših zemalja i slavu sporta«; napisao ju je P. de Coubertin, koji je predložio da se na modernim Ol obnovi ritual antičkih Ol (polaganje zakletve časti na Stadionu u Olimpiji pred Zeusovim oltarom). O.z. je prvi put u ime svih natjecatelja izrekao belg. mačevalac V. Bouin na Ol 1920. Od 1968 zakletvu sličnog sadržaja polažu i suci i funkcionari; tekst izriče jedan od sudaca iz zemlje domaćina Ol.

olimpijska zastava, simbol, olim. pokreta i službeni amblem CIO: pet isprepletenih krugova na bijelom polju (plavi, crni, crveni u prvom redu te žuti i zeleni u drugom redu) koji simboliziraju pet kontinenta. Prvi put podignuta na jarbol 1920, na Ol u Anversu. O.z. podiže se na jarbol olim. stadiona pri svečanom otvaranju Ol; spušta se prigodom završetka (zatvaranja) Ol i predaje na čuvanje predstavniku grada idućih Ol.

Olimpijske igre, [1] svečane antičke svegrč. igre u čast boga Zeusa održavane svake četvrte god. u Olimpiji na poluotoku Peloponezu; najpoznatije i najznačajnije među brojnim atletskim natmetanjima u staroj Grčkoj; održavale su se od < 776 do 393. Počeci leže u kulturnim igrama s prepoznatljivim kretnim utjecajem. Vremenom su igre poprimile panhelenski karakter, s ciljem da duhovno ujedinjuju cijeli grč. svijet. Prve Ol o kojima postoje vjerodostojni zapisi održane su < 776, kada je Koribos iz Eliza pobijedio u utrci na 1 stadij (192,27 m). Igre su se vrlo vjerojatno počele održavati znatno ranije, po nekim izvorima čak < 1500, ali o njima ne postoje pouzdani podaci. Žene nisu mogle sudjelovati na igrama, a nisu mogle biti niti gledaoci. Natjecanja su se održavala na stadionu duž. oko 210 m, šir. oko 29 m. Na obroncima brežuljaka Kronos nalazilo se gledalište za oko 50 000 gledalaca, koji su dolazili iz svih krajeva Grčke. Program Ol se vremenom mijenjao i širio.

OLIMPIJSKA VATRA

< 724 uvedeno je trčanje na 2 stadija, a < 720 održana je prvi put dugoprugaška utrka na 24 stadija (oko 4600 m), a natjecatelji su od tada nastupali nagi. Prvi je navodno gol trčao Orhapos iz Megare, pobjednik utrke na 1 stadij. < 708 u program je uključen pentatlon (petoboj) u disciplinama: bacanje diska, skokovi, trčanje na 1 stadij, bacanje koplja i rvanje; pored toga, rvanje je postalo samostalna natjecateljska disciplina. Utrke četveroprega se prvi put pojavljuju u programu < 680, a šakanje je uvedeno < 668. Iste god. po prvi put su na igrama pankration (svestrana borba, mješavina rvanja i šakanja) i konjske utrke. Program konjskih utrka i utrka zaprežnih kola doživio je tijekom stoljeća niz promjena, od < 408 voze se utrke dvoprega, od < 384 utrke četveroprega sa ždrebad, od < 268 utrke dvoprega sa ždrebad i od < 256 utrke ždrebad. < 632 uvedena su natjecanja dječaka, od < 616 i šakačke borbe dječaka; < 520 u program je uvršteno trčanje pod ratnom spremom (hoplitodromos). Igre u periodu od < 480 do < 448 su detaljnije poznate zbog opisa datih u papirusima pronađenim u Oksirinhosu. U tom periodu Ol su trajale 5 dana, na rasporedu je bilo 13 disciplina: igre su se uglavnom odvijale prema sljedećem programu: 1. dan: otvaranje, svečana zakletva, natjecanje dječaka; 2. dan: utrke konja i zaprega, petoboj; 3. dan: prinošenje žrtve Zeusu, natjecanja u trčanju; 4. dan: rvanje, šakanje, pankration, utrka pod ratnom opremom; 5. dan: proglašenje pobjednika, pridošenje žrtvi u znak zahvalnosti bogovima, svečana gozba. Sudionicima Ol bila je zajamčena sigurnost »svetim« ili »božjim mirom« na grč. govornom području; mir je trajao od dolaska glasnika koji je objavljivao igre do povratka svih sudionika igara kućama. Olim. pobjednici posebno su stavljeni u rodni gradovima. Pored niza darova koje su dobijali, uobičajeno su bili doživotno oslobođeni plaćanja poreza, pozivali su im spomenike, bili su opjevani u pjesmama. U Ateni su olim. pobjednici besplatno dobivali hranu u Pritaneionu, »gradskom hotelu«, kasnije su na dar dobivali 500 drahmi, za što se tada moglo kupiti 500 ovaca ili 500 kvintala ječma. Aleksandar Veliki je < 324 na 114. Ol objavio amnestiju svih političkih prognanika. Istaknuti olim. pobjednici ant. igara bili su: Filomprotos iz Sparte, prvi atlet u povijesti koji je pobijedio na tri Ol, trostruki pobjednik u petoboj od < 676 do < 668; u periodu od < 668 do < 656 Kionis iz Sparte pobijedio je 7 puta u trčanju na 1 i 2 stadija; Hipostenes iz Sparte bio je šesterostruki pobjednik u rvanju u vremenu od < 632 do < 608, a njegov sin Hetoimokles peterostruki pobjednik također u rvanju od < 604 do < 588. Najvećim prvakom ant. Ol općenito se smatra Milon iz Krotona, koji je < 540 pobijedio u rvanju, u kategoriji dječaka, i zatim od < 532 do < 516 5 puta

kod odraslih, a istovremeno je pobjeđivao 6 puta u Delfima, 10 puta u Korintu i 9 puta u Argolisu; < 512 je Fanas iz Pelene bio trostruki pobjednik u trčanjima; Teogenes s Tasosa, jedan od najzapaženijih atleta ant. doba, izborio je 1406 pobjeda u šakanju i bio dvostruki olim. pobjednik, 480 i 476 p.n.e.; u god. < 464 do < 404 isticala se obitelj Diagoras, koja je u tri generacije davala olim. pobjednike: Diagoras je pobijedio < 464 u šakanju, sinovi Akusilaos i Damagetos bili su < 448 pobjednici u šakanju, odn. pankrationu, treći sin Dorieus pobijedio je < 432, < 428 i < 424 u pankrationu, a unuci Peisirodros i Eukles su < 404 također postali olim. pobjednici; Filiosus iz Koza peterostruki je pobjednik u trčanju (< 268 do < 260); < 212 uspjelo je Kapsrosu iz Eliza pobijediti u jednom danu u rvanju i pankrationu; Leonidas iz Rodosa bio je dvanaesterostruki pobjednik u trčanjima i hoplitodromosu, u vremenu od < 164 do < 152; 69 Polites iz Keramosa pobjeđuje u jednom danu u sve tri discipline trčanja u Olimpiji. Posljednji poznati olim. pobjednik ant. igara bio je u šakanju 369 ili 373 Perzijanac Varazdates, kasniji armenski kralj. U IV st. prestaju ant. Ol. Nema sigurnih podataka o tome da li su u vremenu od 281 do 365 Ol uopće održavane, ali su svakako bile već u odumiranju kada su 393 po posljednji put održane. Car Teodozije Veliki zabranio je 394 iz političkih i relig. razloga održavanje Ol, koje je smatrao poganskim svečanostima. 395 su Goti pod Alarikom opljačkali Olimpiju; 408 su carevi Teodozije i Ho-

OLIMPIJSKA ZASTAVA

